

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 14.

V Ljubljani, 7. malega travna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Duhovniške plače in mi. — Učiteljsko vprašanje na Goriškem. — Naš denarni zavod. — Duhovnik in učitelj. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Zanimivosti križem sveta.

Duhovniške plače in mi.

»Čudna so pota Gospodova.« Ta vzdih se nam je izvil iz prsi, ko smo zvedeli iz časopisov, da je državna zbornica sprejela dne 10. februarja t. l. resolucijo zaradi uravnave kongruie. Odkritosrčno rečemo, da nismo principijalni nasprotniki o tej resoluciji, vendar naj nam bo dovoljeno, izpregovoriti nekaj besedi — pro domo.

Ko je državni zbor sprejel ta predlog z 228 glasovi — zanj so glasovali celo najhujši klerikalni nasprotniki — so se pojavili prav različni časniški glasovi — pro in contra. Tudi na Slovenskem se je vnela jako, jako zanimiva polemika v »Slovenca« in »Slov. Narodu«. »Slovenec« in njegov oproda »Domoljub« bi vso zadevo najrajša prikrila svojim vernim pristašem, misleč si: Ti duševni omejevalci tako ne bodo zvedeli iz drugih časopisov, ako jim mi ne razložimo — ker jim je branje teh časopisov strogo zabranjeno — kaj zahtevamo duhovniki — torej mi, ki smo bolj obljubili pred Kristom in svetom večno uboštvo, zahtevamo pa boljše, mastnejše plače. Toda »Slov. Narod« je pričel streljati, in »Slovenec« je moral odgovoriti; a odgovoril je tako, kakor odgovori učenec, ki se je v šoli pregrešil.

Odgovori »Slovenca« so bili vsi jako naivni. Javnost zahteva od poštenega časopisa, da govori časopis v prilog svoji stranki, vendar s takimi argumenti, ki kaj drže. A iz vseh teh odgovorov je bilo razvidno, da je našim klerikalcem vsa ta polemika jako, jako neljuba, zakaj saj je slovenska javnost — kolikor je stoji v vrstah klerikalcev — prepričana, da je liberalna stranka tista, ki vedno »žre, žre in žre« krvave žulje kmeta. Dolžnost »Slovenca« in vseh klerikalnih listov bi bila naliti svojim čitateljem čistega vina, na podlagi suhih števil dokazati, da duhovščina s sedanjimi dohodki ne more stanu primerno izhajati. Zakaj tega ni storila, menda stranka sama najbrže ve.

Kakor smo že omenili, nismo nasprotniki zvišanju duhovniških plač. Naj bo plačan vsak kaplan tako kakor n. pr. so plačani sod. adjunkti, župniki tako kakor sodniki itd. — a potem se naj pa uravnajo sploh tudi ostali dohodki teh faktorjev. Maše, pogrebi, poroke itd., itd. naj potem ti faktorji ravnotako in za vse enako — brezplačno opravljajo

kakor n. pr. izvede vsak sodnik tožbo, kjer sodi največjega berača ali pa prvega milijonarja. Če bodo pa še po uravnavi kongruie ravnotako postopali kakor n. pr. postopajo sedaj, ko zahtevajo za en pogreb 112 kron*) (reci: stodvanajst), potem je pa duhovska služba boljša kakor služba vsakega okrajnega glavarja. In ako učitelj lahko piše izpustnice vsem učencem vsako leto zastonj, mislimo, da bi tudi lahko duhovniki pisali krstne liste zastonj, taksa krstnih listov 2·20 K je pa vendar preslana.

Kak krik je pa zagnala ravnoista stranka ob času, ko je stopilo slov. učiteljstvo pred deželni zbor kranjski z zahtevo povišanja plač. Dobro še hranimo vse one številke »Slovenca« in »Domoljuba«, kjer klerikalna stranka kliče žveplo in ogenj na nas slovenske učitelje, ko smo vendar na podlagi suhih števil dokazali mizerijo svojega življenja. V živem spominu nam je še oni shod, kjer je vodja klerikalne stranke s svojim votlim glasom rohnal, da rajši razbije dež. zborni zasedanje, kakor pa da se dovolijo učiteljem povišane plače. — Pregledali smo pa sedaj vse večje in manjše liste in lističe, kjer so razpravljali o uravnavi kongruie, a nikjer nismo brali, da bi isti gromovnik grozil, da razbije državni zbor, ako dovoli 11 milijonov kron v pokritje preosnovani kongruie!

In kdo bo dal teh 11 milijonov kron?

Menda ravnotisti davkoplačevalci, ki bi dali denar za uravnavo učiteljskih plač. — Menimo pa, da pride nekaj kron tudi na slovenske davkoplačevalce. Koliko, naj nam blagovoli razjasniti »Slovenec« ali pa njegov sinko »Domoljub.«

Ako nas znamenja ne varajo, se snidejo v kratkem deželni zbori na daljša in krajša zasedanja. In poklican bo menda tudi kranjski deželni zbor k delu. Takrat stopi kranjsko učiteljstvo s svojo ponovno zahtevo pred forum deželnih poslancev, da se mu zvišajo plače in s tem izboljša njegov gmotni položaj.

In takrat — upamo — nam bo usoda milejša, kakor nam je bila v preteklem času, zakaj klerikalna stranka bo morala po devizi: kar sebi privoščiš, privošči i drugim! — glasovati za izboljšanje učiteljskih plač.

△

*) Ime na razpolago!

Učiteljsko vprašanje na Goriškem.

Goriško učiteljstvo je zaradi zavlačevanja rešitve učiteljskega vprašanja strašansko razburjeno in daja svojemu razburjenju duška v različnih listih in prav ostrih člankih — tudi v »Učit. Tov.«, na katere se pa naši poslanci, pa naj si bodo takoimenovane klerikalne ali liberalne stranke, prav nič ne ozirajo, dasi so naslovljeni nanje.

Ni ga človeka z zdravo pametjo, ki bi se drznil trditi, da more dandanes ljudski učitelj na Goriškem, ko so vsakdanja najpotrebnejša živila dražja od dne do dne, izhajati le ob svoji skromni plači, posebno še, ako ima družinol!

Naši poslanci hrepene le po popularnosti, da bi si še v prihodnje ohranili mandate, in v ta namen žrtvujejo brez pomisleka napredek ljudstva. Dokaz temu je zakonski načrt o urejenju učiteljskih plač, ki ga je sprejel enoglasno deželni zbor l. 1902. Ta načrt je bil tako skrpučan, da ga niso mogli niti predložiti cesarju v potrjenje. Ali naši poslanci obeh narodnosti, namesto da bi se bili zopet zbrali in sprejeli načrt izpremenjen po vladnih opazkah, kakor se je to zgodilo v drugih deželah, so vso stvar pustili dve leti v aktih, medtem ko so plače deželnih uradnikov povišali nemudoma in brez obotavljanja in jim dovoljujejo vsakoletne, primeroma jako visoke remuneracije. Le za učitelja-trpina ni sredstev! Za vsako drugo stvar ima deželni zbor na razpolago vsako, najsi še tako visoko vsoto!

Šele čez dve leti je prišlo učiteljsko vprašanje zopet na dnevni red v deželnem zboru, ki je v svoji seji dne 10. novembra 1904. enoglasno sprejel pripravljene načrt dotičnega zakona, a sedaj s takim določilom glede pokritja, da ga zopet ne bodo mogli predložiti v potrjenje.

Posledica vsega postopanja deželnega zbora glede uravnave učiteljskih plač je ta, da primanjkuje dannadan učiteljskih oseb. In ako pojde v tej smeri naprej, bo Goriška v doglednem času brez učiteljev! — Zakaj leto na leto se pripravlja manj kandidatov, potreba učiteljev je pa zmerom večja, ker mnogo se jih seli v druge dežele, nekaj jih pomira, a drugi odhajajo v pokoj.

Največjo izgubo imamo pa goriški Slovenci v narodnem oziru, ker v bližini Gorice ni učiteljev. Mestno starešinstvo pa ima vzlic vsemu slabemu stanju občinskih financ zadostno sredstev, da ustanovlja otroške vrtce in šole, v katerih poitalijančujejo slovenske otroke.

Tako je bil v zadnji seji mestnega sveta stavljen predlog naj občina v bližini novega kolodvora ustanovi novo ljudsko šolo, dasi je bližnja oddaljena le kakih deset minut.

To se tudi zgodi, in v tej novi šoli bodo slovenske otroke raznarodovali, ker v bližnjem Solkanu primanjkuje učiteljskih oseb.

Sapientni sat! Slovenski deželni poslanci obeh strank: pazite dobro, kaj delate! Pride čas, ko se boste — če ste res slovenski rodoljubi — kesali, da ste se postavili na sedanje, učiteljstvu toliko neprijazno stališče!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jametvom.

Promet do konca 31. sušca 1905 K 57.212.04.

Duhovnik in učitelj.

(Konec.)

10.

Prilичno govoreč v cerkvi o besedah Jezusovih: »Jaz sem luč sveta,« omenil sem, da pravo omiko in oliko mora razsvetljevati in ogrevati sveta vera, ki je luč Jezusova. Žalibog se pa dandanes, sosebno na visokih šolah širi neka luč omike, ki ni luč Jezusova, — ki je nezmožna človeka omikati v pravem pomenu besede in ogrevati mu srce za vse dobro in blago, ter osrečiti ga v času in večnosti! Ista luč nekrščanske omike je človeštvu to, kar je luč ponočnim vešam. G. nadučitelj je vjel iz govora besede — »ponočna veša« — »omika« in »šola« . . . i mi očital, da se drznem govoriti v cerkvi v tem zmislu. Zavarujem se, da bi smel g. učitelj me napadati radi govorov, ki slone edino le na sodbi katoliške cerkve, čegar poslanec sem. Pač pa mu je prosto, ne posamnih besed, ampak govor ali celi stik si napisati in sporočiti preč. kn. n. Ordinariatu, pred čegar sodnijski stol spadam kot govornik v cerkvi. Nisem pa govoril tu o ljudskih šolah. Kedo ne ve, da kakor je za posamno hišo največji dar božji dobra mati, — je tudi za šolsko občino prav to izvrsten učitelj ki deluje v soglasju s svetom cerkvijo. A kedo ne ve, da so oni učitelji, ki širijo v »Učiteljskem Tovarišu« svoje nekrščanske nazore, — jako žalostna prikazen mej katoliškimi Slovenci. Ubogi stariši, — ki morajo iste vrste učiteljem prepustiti svoje krščanske otroke, ljubljence Jezusove, da jim morda vrivajo svoje nekrščanske nazore. Čast in priznanje pa onim učiteljem, ki odločno branijo katoliška načela in jih zastopajo v besedi in dejanji zasebno in javno. — Ali ti so žal —, »rari nantes in gurgite vasto!«

11.

Zahtevam zadostenje od strani g. nadučitelja radi zasramovanja moje osebe, ko mi je očital lažnjivost i meni nasproti nastopil, kot nasproti pobalinu. Naprosi se Velesl. Isto naj vrši najobsežnejšo preiskavo, da se dožene resnica. G. nadučitelj bi lahko vso stvar poravnal, — kedaj že z lepo, — da bi le hotel, a dozdeva se, da je temu vzrok — domišljavost. Podpisancu nikdar niti na misel ni prišlo, tukajšnjemu učiteljstvu provzročiti kakšno krivico, pač pa hvaležen sem bil vselej in sem za vès trud in unemo, ki jo kaže pri tukajšnji mladini, ki je uže tako, vsled mnogih slabih vzgledov v okolici goriški razvajena in dosti drzna. Pač pa želim in sem želel prijaznost in soglasje ter edinost mej cerkvijo in šolo. Naj se ne boje odvisnosti od farovžev, — kot se vedno trobi v liberalnih listih, — oni so kot taki v svojem delokrogu samosvoji, a neizmerno blagodejno vpliva na občino in mladino sporazumljenje, edinost, prijaznost in solidarnost mej šolo in cerkvijo. — Ako sem se v zadnjih časih katerikrat potožil nasproti ljudstvu, ni temu čuda: kar je preveč — je vendar preveč! Vendar pa brezstrastno javno priznam, da sem občudoval — nenavadno spretnost tega učiteljstva pri vzgoji mladine in hvaležno priznam vsako podporo moji osebi — pri uže taki težki nalogi verouka.

Od pravicoljublja šolskih oblastij pa pa pričakujem, da se stvar lepo uredi.

V Pevmi 8. februarja 1905.

Jan. Nep. Kumar,
kurat.

* * *

Odgovor

na »potožbo« č. g. Janeza N. Kumara, kurata v Pevmi.

V »potožbi«, ki jo je izdal gori imenovani g. kurat, je navedenih toliko neresnic, da se mi zdi potrebno, zavriniti jih, čeprav so mi mnogi svetovali, da g. kuratu ni vredno odgovarjati, ker ga že tako vsi dobro poznajo.

Natolcevanje o osebni domišljavosti mu vračam, ker njemu to očitaneje mnogo bolj pristojna. Saj vedno poudarja: jaz, škof in papež smo, kar smo; vse drugo je nič... Morda pride čas, ko poreče: jaz in Bog sva ustvarila svet!

O šolskem sistemu nima pravice govoriti, ker ga ne pozna. Morebiti pa je podlaga njegovega postopanja proti tuk. učiteljstvu gotov sistem, ki izkuša izpodkopati ugled učiteljstva ter ugonobiti ljud. šolo?

Zdaj pa k stvari!

Ni res, da ste se izrazil, prisedši v Pevmo, na prvem sestanku z menoj, da želite skupno in dogovorno delovati v blagor mladine; tudi ni res, da ste pristavili: ali se boste ali se ne boste vtikali v šol. zadeve.

Res pa je, da sva se vam poklonila z gospo učiteljico, vrnivša vam obisk, ker tako zahteva vljudnost. To je bil prvi sestanek, g. kurat, in pri tem smo se stoje o marsičem pogovarjali, a o kaki vzajemnosti ni bilo govora. Niti besedice niste zinili o tem. Izrazili ste pač marsikatero »pobožno« željo.

Ni res, da ste me, g. kurat v letu 1902. o priliki povprašal: Kaj pa s kr. š. nadzornikom?

Res pa je, da me niste ničesar vprašali! Ali morda mislite, g. kurat, da se vam bom usiljeval? Vaš prednik me je bil izučil — in — le enkrat gre osel na led. Izkušnja zmordri človeka.

Ni res, da sem vam odgovoril: Ni še došel ukaz od c. kr. okrajnega š. sveta. (Ne razumem, kako morete kaj takega pisati v svoji »potožbi«.)

Res pa je, da vam nisem ničesar odgovoril.

Ni res, da vas je moj odgovor užalil.

Res pa je, da vas moj odgovor ni mogel užaliti, ker vam nisem ničesar odgovoril.

Ni res, da ste slučajno zvedeli meseca septembra 1902., da je g. Karel Fiegl načelnik kr. š. sveta.

Res pa je, da ste to že prej vedeli, ker ste ga to vprašali že nekaj mesecev prej, in sicer na njivi. Niste ga pa vprašali le: ste vi predsednik kr. š. sveta, ampak še druge reči, ki vam res niso v čast. Sumničili ste namreč tuk. učiteljstvo, da lahko uči v šoli kaj proti veri, da lahko daja otrokom knjige, ki so proti veri i. t. d. Ko vas je g. načelnik kr. š. sveta zavrnil, da to ni res in ni mogoče, ste se namrdnili in odšli.

Dne 24. septembra 1902. ste šli do g. načelnika kr. š. sveta ne po opravkih, pač pa da bi nad njim hladili svojo jezo. (Istega dne popoldne niti v šolo niste prišli. Pisali ste mi, da ne morete priti, ker ste preveč razburjeni. Prišel je namreč isto predpoldne g. Budin po svojo robo. Do tedaj se je namreč še vedno mislilo, da se vrne g. Budin v Pevmo. Zdi se, da sta se oba gg. kurata spoprijela in da od tod taka razburjenost, da še v šolo niste mogli priti. (Strast.) Kar goreli ste »svete« jeze, in to »sveto« jezo ste hoteli razliti nad g. načelnikom kr. š. sveta, ker se vam je bil baje zameril. Očitali ste mu nerodnost in veleli, naj skliče sejo.

Pred krčmo g. načelnika kr. š. sveta sta sedela dva občana. Malo časa poslušata — potem pa se oglasi eden,

rekoč: »Kaj se bosta zdaj prepirala; g. kurat naj plača za vino, pa bo mir, G. kurat je res plačal za vino in — pil z njima.

Ni res, g. kurat, da ste prišli drugi dan, t. j. 25. sept. v šolo.

Res pa je, da ste prišli v šolo 26. sept. (25. je bil četrtek, torej pouk v nad. tečaju in tudi verouk za odrasle 14 letne otroke, a g. kurat ni prišel v šolo, ker je bil menda še močno razburjen.) Pač pa je prišel 25. sept. ob 10. uri predpoldne v šolo g. načelnik kr. š. sveta, ki mi je povedal, da ste bili prejšnji dan pri njemu ter mu očitali nered, in da naj skliče sejo kr. š. sveta. Rečem mu: Dobro. Skličimo torej sejo za nedeljo 28. sept.

Ni res, da sem vas, iz šole stopivši, ustavil v veži.

Ni res, da sem kričal nad vami in vas gledal z jako grdim pogledom.

Res pa je, da sem vas dostojno gledal in tudi dostojno vprašal: Prosim, g. kurat, o kakšnih neredih v tuk. šoli morete govoriti. Meni je znan edino ta, ki ga dejate vi, ker neredno zahajate v šolo. Vi ste se jecljaje izgovarjali in opravičevali, da nič ne veste, da niste nikoli kaj takega govorili. Nato sem vas povabil k seji, ki je že bila določena za nedeljo — ter odšel. A vi ste za menoj govorili: Ne pridem, nočem nič slišati, naredite, kar hočete.

Ni res, da sem vas jaz meseca maja zopet jako sirovo napadel — (kakor kak razbojnik — kaj?!)

Res pa je, da ste me vi čakali pred š. poslopjem ter me, iz šole prišedšega, vprašali: Kdo vam je povedal, da sem rekel, da se mi ponujate za orglanje. Imenoval sem vam dotičnega gospoda.

Ni res, g. kurat, da bi bil jaz pri tej priliki rekel: Dva-krat sem vas dobil na laži.

Res pa je, da ste vi, g. kurat, rekli: Dotični gospod je lažnik. Le naj pride še enkrat v mojo hišo, kar ven ga vržem. Jaz sem vas zavrnil, rekoč: Dotičnega gospoda poznam že dolgo in gojim spoštovanje do njega; on ni lažnik, vi lažete! Vse to sva govorila na štiri oči. Če ste pa vi, g. kurat, to drugim pravili, ni moja krivda. —

Zadeva o orglanju pa je sledeča:

Ko vam je g. župnik o neki priliki nasvetoval mene za organista, ste rekli: »Saj Prinčič se mi ponuja«. Te besede je pripravljen visokospoštovani in ugledni duhovnik s prisego potrditi. Prav ta duhovnik vam je še celo ugovarjal, češ: »Ne verjamem, da bi se Prinčič ponujal, ker so ga prej tako odpravili,« a vi ste vnovič potrdil: »Ja, ja, se mi ponuja.«

Vi pa trdite, da ste rekli: »Saj se mi ga ponuja (er wird mir angeboten)«, torej izkušate besede prav farizejsko zasukati. Iz tega je jasno razvidno, g. kurat, da hočete lastne besede utajiti. Ali se vam sme torej očitati laž?

Ni res, da bi bil jaz neresnico poročal c. kr. okr. š. svetu.

Res pa je, da sem poslal c. kr. okr. š. svetu zapisnik iste seje (28. sept. 1902.), ki sta ga podpisala pri seji navzoča člana g. Anton Dominiko, ki je bil predlagan za kr. š. nadzornika, in načelnik g. Fiegl Karel. G. kr. okr. š. svet pa ni vseveden in zato tudi ni mogel vedeti, je-li bila volitev neveljavna že na na podlagi zakona, če nihče ni ugovarjal. Zakaj pa se niste udeležili, g. kurat, seje 28. sept. 1902., h kateri ste bili ustno vabljeni od podpisanca in od g. načelnika kr. š. sveta? Najbrže ste se bali, da pride resnica na dan. Kaj? Seveda, resnica oči kolje. Ne moje razbojniške oči

in ne moj ostudno grdi pogled, g. kurat (oči menda še nikogar niso ubile) ampak vaša zavest zaradi vašega postopanja vam je branila priti k seji, ker ste dobro vedeli, da bi bil prišel razgovor tudi o tem postopanju.

K seji kr. š. sveta 14. sept. 1903., pri kateri se je na novo sestavil kr. š. svet, niste bili vabljeni, g. kurat, zato ne, ker ste izjavili proti meni v šolski veži 26. sept. 1902. ob 10. uri dop. in proti kr. š. načelniku, da ne pridete k seji, ker sem vas gledal z razbojniškimi očmi, da hočete biti kr. š. nadzornik, naj naredimo, kar hočemo, in da, ker nočete o kr. š. svetu ničesar slišati.

Ni res, da ste odslej vedno ugovarjali proti veljavnosti te volitve.

Res pa je, da nista ne kr. š. svet in ne c. kr. okr. š. svet prejela vašega ugovora. Res pa je tudi, da ste pravili strankam, ki so prišle po opravkih k vam, vsemogoče neresnice o šoli, o krajnem š. svetu in o tuk. učiteljstvu. Še celo pri odborovi seji tuk. hranilnice in posojilnice ste spravili na dnevni red najine zadeve. Sumničili ste mene in gospo učiteljico dejanj, ki niso nama v čast i. t. d. In takega dušnega pastirja naj bi hodila poslušat v cerkev? Vsi občinarji odobravajo najino postopanje. Če ste slišali marsikako pikro opazko v tem oziru, ste sami krivi.

Ni res, da bi bila rekla gospa učiteljica: G. kurat ni ud kr. š. sveta, on je le kot zastopnik cerkve v kr. š. svetu.

Res pa je, da je rekla: G. kurat ni voljen ud kr. š. sveta i. t. d.

Ni res, g. kurat, da ste se meseca oktobra minulega leta ustno pritožili pri gospodu glavarju.

Res pa je, da ste bili pri gospodu glavarju prve dni meseca septembra m. l. Res je tudi, da je bil takrat g. nadzornik na dopustu, zato vam je rekel gospod glavar: »Meni niso podrobnosti znane, vložite pismeno pritožbo in jaz bom potem, ko se vrne gospod nadzornik, skrbel, da se stvar preišče«.

Pritožili ste se gospodu glavarju zaradi namišljenih neredov pri tuk. kr. š. svetu, niste se pa upali omeniti niti besedice proti časti tuk. učiteljstva, dasiravno ste meni pisali 10. sept. 1904.: »Visokorodnemu c. kr. okr. glavarju sem ustmeno navedel nekatera dejstva, ki niti Vam, niti Vašej č. kolegi niso v čast«. Kako naj imenujem tako postopanje moža in še celo duhovnika?

Ni res, g. kurat, da ste izvedeli šele 5. februarja 1905. da je g. Dominiko kr. š. nadzornik.

Res pa je, da ste to že davno vedeli.

Ni res, da sem hoté preziral zastopnika cerkve, ker ni bil vabljen k sejam kr. š. sveta.

Res pa je, da vas pozneje niso več vabili, ker se niste odzvali vabilu k prvi seji, ki je bila zame prav važna, ker bi bila prišla resnica na dan. Sicer pa, kakor že rečeno, ste se izrazili, da nečete o kr. š. svetu ničesar slišati.

Seja kr. š. sveta meseca sept. 1904. je brezpomembna, ker se je sklicala le na Vašo željo. Krajni š. svet ni imel pri nji ničesar sejati, ker se je niste udeležili.

Res je, da uživa tuk. g. učiteljica z ozirom na svoja leta, svoje splošno priznane vrline med učiteljstvom občé spoštovanje. A res je tudi, da ste ji hoteli vi, g. kurat, to spoštovanje uničiti s tem, da ste govorili proti nekemu učitelju, da je slavohlepna in da ona ščuva ter ovira spravo med nama, ter poudarjali, da ima kakor vse ženske dolge lase in kratko pamet. Proti uglednemu mladeniču pa ste se izrazili: »Das ist ein Höllenweib«, in ste pri tej priliki rabili

še druge nemške izraze, ki naj bi markirali njeno ošabnost. Ne gre ji v glavo, kako morete vi, g. kurat, zahtevati, naj bi hodila v domačo cerkev k službi božji! Saj ji zaradi teh in še drugih izjav, vselej zavre kri, če le vidi vašo senco ali sliši vaš glas.

Kar se tiče š. izpovedi, pa izjavljam sledeče:

Ni res, da bi bila midva z učiteljico zadržavala otroke, da niso mogli k izpovedi.

Res pa je, da je g. učiteljica otroke celo pripravila za izpoved ter jih takoj poslala v cerkev, kakor je bilo od vas določeno.

Ni res, da so prišli otroci šele ob 3. uri v cerkev, in da ste jih vi čakali.

Res pa je, da so prišli otroci takoj po 2. uri in kakor so gospé učiteljici sami pravili v šoli v ponedeljek po tisti nedelji, ko ste naju očitno napadli v cerkvi, da so vas morali oni čakati še dolgo, preden ste prišli.

Ni res, da je nekaj otrok izostalo od izpovedi.

Res pa je, da so vsi za izpoved odločeni (menda 22) iz šole tekli naravnost v cerkev. Zaradi teh otrok ni vam bilo treba v cerkvi napadati šole in učiteljstva. A v soboto popoldne je bila zopet izpoved za obhajance, in k tej izpovedi morda niso prišli vsi; a to ni naša krivda, ker za to izpoved učiteljstvo še vedelo ni.

Še neko vprašanje do vas, g. kurat! Kaj ste menili s tem, ko ste se proti uglednemu možu izrazili: »Jaz mu že pokažem, kaj se pravi. Dva sem že ugnal, tudi tretjega bom?« V Podsobotinu pa ste rekli: »Prinčič mora iz Pevme! Prej ne jenjam, dokler ga ne spravim!«

Vsa domača zdravila ste poizkusili: prižnico, opravljanje, sumničenje, laži i. t. d., da bi nama škodovali na ugledu, a vse ni nič pomagalo; osmešili ste se, in vsi vas le pomilujejo. Ker niso pomagala domača zdravila, ste si poizkusili pomagati z drugim, umetnejšim zdravilom.

Zbrali ste še enkrat vse skupaj ter poslali kuhat v laško tiskarno in — zagledal je luč sveta pravi pravcati nestvor z imenom »potožba« ki ste jo poslali c. kr. okr. glavarstvu, c. kr. okr. š. svetu in precejšen ostanek nestvora razširili po vsi občini, po mestu in sam Bog vedi kod. Ako se ne motim, celo policija v Gorici je prejela en iztisk, morda zato, naj me ta zasleduje, ker sem baje grozno nevaren človek. In vse to — gotovo — iz prave krščanske ljubezni — pardon, ker vam tuk. učiteljstvo ni pokorno in — no — in ker niste kr. š. nadzornik, da bi vam bilo potem mogoče nadlegovati tuk. učiteljstvo. To je res lepo za vas! Prav pohvaliti vas moram za vašo skrb.

Presrčno pa se zahvaljam iz Kranjske sem došlemu, tukaj v pokoju živečemu tovarišu — ki je vam, g. kurat, dajal »potrebna pojasnila«, s pomočjo katerih ste me izkušali uničiti. Morda se vam to posreči za deset ali petnajst let, kakor ste sami rekli, ker imam — otroke.

V Pevmi, dne 5. marca 1905.

Ed. Prinčič,
nadučitelj-voditelj.

* * *

Kuratova »potožba« pa je bila brezuspešna. To dokazuje ta-le odgovor c. kr. okrajnega šolskega sveta v Gorici z dne 17. marca t. l.

C. kr. okrajni šolski svet je sklenil v svoji seji 16. t. m., da se nima vpoštovati Vaše proti ondotnemu gospodu nadučitelju Edvardu Prinčiču in deloma proti gospé učiteljici Leopoldini Kersnik-Rott naperjene potožbe dd. 8. febr. t. l.,

ker ni nikakega povoda, postopati proti njima zaradi kake prekršbe službene dolžnosti ali zaradi učiteljskemu stanu neprimerne vedenja po disciplinarnih predpisih, zadržanih v III. oddelku postave z dne 10. marca 1870. dež. zak. št. 18.

Ako mislite, da ste bili osebno žaljeni, Vam je slobodno, nastopiti sodnijsko pot.

O tem se obveščate s pristavkom, da je proti gornjemu rzsodilu prost utok na c. kr. dež. šol. svet potom podpisane urada v teku 14 dni, računaje od dneva po prejemu tega-le dekreta.

V kolikor se dotika Vaša potožba sestave ondotnega krajnega šol. sveta, je rešena s tukajšnjim dekretom dd. 24. februarja t. l., šte. 410.

Predsednik:

Attems, s. r.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 13. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v Tepanjah po običajnem vzporedju. Poleg tega se vrši tudi hospitacija v 1. razredu pri g. tovarišu Jurku.

K prav mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Savinsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 23. sušca na Gomilskem. Zborovanja se je vdeležilo 17 članov ter gost g. iurist Koderman. Nanovo je društvu pristopila gospica Berta Megličeva iz Braslovč. Izmed dopisov je bil najvažnejši oni, ki je došel od učiteljskega društva v Ljubnem, tičoč se stanovskih, gmotnih in metodiških vprašanj za bodočo deželno skupščino. Ker je bilo teh vprašanj veliko in ker smo bili nanja popolnoma nepripravljeni, smo izročili teme gosp. Pečarju, da jih temeljito prouči do prihodnjega zborovanja. Tudi pogovor glede volitve delegata za deželno skupščino smo predstavili na prihodnje zborovanje. Gospod predsednik Farčnik je poročal dalje, da se je nabralo za Jarčev spomenik 65 kron. Kar je manjkalo, je dodala vdova gospa Jarčeva. Spomenik je pripeljal brezplačno iz Celja v Braslovče g. Prislán. Ob tej priliki bodi tudi povedano, da je nabral za spomenik 12 K g. nadučitelj Škrabl iz Sv. Križa tik Slatine in ne g. Lorber, nadučitelj v Braslovčah, kakor je pomotoma stalo v »Domovini«. Nadalje se je sklenilo, da pristopi »Savinsko čebelarsko društvo« kot podružnica k spodnještajerskemu čebelarskemu društvu. G. Marschitz je predaval o svoji iznajdbi o »mapi za čitanje in pisanje«. Mapa je zbudila občo pozornost ter smo se tudi prepričali o njenih praktičnih straneh. Za sedaj o mapi samo toliko, ker bodo o nji gotovo še obširno pisali. Dalje se je sklenilo, da priredi »Savinsko učiteljsko društvo« s prijaznim sodelovanjem vranskih rodoljubkinj in rodoljubov koncert v prid »Učit. konviktu« dne 14. maja. Prebral se je tudi dopis gornjegrajskega učiteljskega društva, v katerem nas omenjeno društvo poziva, da bi priredili o priliki uradne skupščine obeh okrajev skupen koncert v Mozirju v prid »Učit. konviktu«. Sklene se to misel po možnosti podpirati. Za pevovodjo se določi gosp. Vrabl. Slednjič je društvo odločno protestiralo proti ustanovitvi kurzov za suplente, s katerimi bi se naš stan direktno smešil ter spravljal od strani šolskih oblasti ob veljavo in ugled. Enake proteste naj bi izrekla vsa učiteljska društva. Prihodnje zborovanje se vrši o priliki koncerta za »Učiteljski konvikt« dne 14. maja na Vranskem.

Goriško.

Učiteljstvu na Goriškem in Gradiščanskem naznanjamo, da je odbor dež. učit. društva odposlal po svojem predsedništvu sledečo vlogo na c. kr. naučno ministrstvo:

Visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk!

Visoki deželni zbor poknežene grofovine Goriške in Gradiščanske ne obrača ljudskemu šolstvu one pozornosti, ki bi se smela od njega po vsi pravici pričakovati, ter ne stori nič za izboljšanje posebno zaradi tega, ker zavlačuje ureditev pravnih učiteljskih razmer, kar je vzrok, da je naša dežela v duševnem razvitku zaostala daleč za drugimi.

Nasledki jako pomanjkljive ljudske izobrazbe so: ubožanje ljudstva, naraščajoče izseljevanje in razprostiranje malarije in pelagre v nižavi.

Ne more se pričakovati, da se ljudska izobrazba dvigne, dokler se obstoječe žalostne razmere učiteljskega stanu korenito ne premene, zakaj dežela ostane v razvidnem času skoraj brez učiteljev, ker se učiteljskemu stanu posveti od leta do leta vedno manj mladeničev ter išče in dobi vsako leto mnogo učiteljev, ki niso navezani po družinskih razmerah na domačo grudo, službo v drugih kronovinah, v katerih se nahaja učiteljstvo v vsakem oziru na boljšem. Zato je že sedaj v deželi veliko pomanjkanje učiteljev. Nastavljajo duhovnike kot učitelje za silo, uvajajo poldnevne pouk in porablajo druga sredstva, da ne zapirajo sistemizovanih in po zakonitih zahtevah obstoječih ljudskih šol. Zaradi pomanjkanja učiteljev se je moralo vkljub šolskemu zakonu in vzgojevalnemu načelu dati vodstvo nekaterih deških šol v deželi ženskim osebam. Učiteljice so poučevale 13 in 14letne učence nadaljevalnih tečajev, kar je zbuvalo nevoljo med ljudstvom.

Da bi se odpravilo tako zlo stanje, so se obrnile c. kr. šolske oblastnije ponovno na visoki deželni zbor za odpomoč, in učitelji so pri njem prosili za ureditev svojih pravnih razmer.

Slednjič je prišlo l. 1902. v deželnem zboru učiteljsko vprašanje na dnevni red. Gospodje poslanci so slikali z duhovitimi besedami in pripoznali z dolgimi govori žalostni položaj učiteljstva in izrazili namen, da ga hočejo izboljšati; obenem so pa za slučaj, če bi se to ne zgodilo, zvrčali vso krivdo na c. kr. vlado. Tozadevnega zakonskega načrta, ki ga je bil sprejel deželni zbor, zaradi raznih nedostatnosti niso mogli predložiti najvišji potrditvi. Deželni zbor bi bil moral, če bi bil res vnet za odpravo slabšega stanja šolstva, storiti to, kar so storili deželni zbori drugih kronovin: vzeti brez odlašanja v razpravo zakonski načrt v smislu po c. kr. vladi stavljenih opomenj ter ga premeniti in zopet predložiti v najvišjo potrditev. Ker se to ni zgodilo, je prišlo učiteljstvo do prepričanja, da so bili lepi govori v deželnem zboru samo prazne fraze, govorjene, da bi se obrnila učiteljska nevolja proti c. kr. vladi in da bi se poslanci pokazali v ugodni luči; zaraditega je učiteljstvo zopet pričelo energično zahtevati, naj to pravno vprašanje rešijo.

Deželni zbor je po dveletnem prenehanju svojega delovanja sprejel, da bi ustregel splošnemu zahtevanju ljudstva in učiteljstva, v seji 10. novembra 1904 premenjen zakonski načrt s čudnim načinom pokritja.

Ker so od tega časa pretekli že štirje meseci, meni podpisani odbor, da ima pravico, nadejati se, da je zakonski načrt došel c. kr. ministrstvu v pregled in odobrenje ter si zato dovoljuje izraziti prošnjo, visokoisto naj blagovoli kolikor mogoče hitro predložiti zakonski načrt v najvišjo potrditev, če bi pa ta ne bil sposoben za potrditev, ga vrniti deželnemu zboru s priporočilom, naj se vzame nemudoma zopet v razpravo.

Cena najpotrebnejših življenjskih potrebščin je zaradi velikih delavskih množic na novi železniški zvezi tako poskočila, da je materialni položaj deželnega učiteljstva obupen in da je treba v slučajih smrti v učiteljskih družinah klicati na pomoč tovariške miloščinje.

Oziraje se na povedano in upošteva je navedene razmere, prosi podpisani odbor visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk, naj blagovoli na katerikoli način potrebno ukreniti, da pride učiteljstvu nujno potrebna pomoč.

Odbor dež. učit. društva za Goriško in Gradiščansko,
24. marca 1905.

Književnost in umetnost.

„Hrv. pedagog.-književni zbor“ v Zagrebu. — Knjige »Hrv. pedagog.-književnega zbora« za l. 1904. so nam došle. Troje jih je:

1.) Gabrijel Compayré, Intelektualni i moralni razvitak djeteta, prevela Jelica Belović-Bernadzikowska, drugi del.

To je torej prevod, prevod znamenitega francoskega dela »L'évolution intellectuelle et morale de l'enfant«, ki ga je spisal najznamenitejši francoski pedagog sedanjega veka, Jules Gabriel Compayré. Prvi del prevoda je izšel lansko leto.

Dobro de človeku, osobito Slovanom, če dobi enkrat v roke francosko znanstveno delo. Tu ni kilometrskih period, ne dolgovoznih splošnih trditev, tu je vse kratko, precizno, a enostavno. Lahko izraževanje diči Francoza in njegov jezik. V tem se francoska knjiga ugodno razločuje od nemške. Pa tudi način mišljenja samega je pri Francozu ves drug. Francoski znanstvenik ne operira z golimi abstrakcijami, marveč poučuje bolj s poedinimi slučajji, s konkretnimi dejstvi, a te analizira tako dobro, da se čitatelj pri tem nauči sam opozoriti in analizirati slične konkretne slučaje, ki se mu nudijo. Ta istina bi se dala tudi tako izraziti: Francoz poučuje bolj po analogiji nego po abstrakciji. Vemo pa, da človek sploh najrajši misli po analogiji in da je pouk n. pr. na nižji stopnji uspešnejši, če ga vodijo analogije nego abstraktna pravila.

Zaraditega je človeku prava naslada in zaeno prijetna zabava, čitati tako delo, kakršno je Compayréjevo, kjer ga ne muči brezposlovno splošno filozofiranje kakega Zillerja.

2. Pedagogijska enciklopedija. Knjiga I., deseti zvezek.

Ta zvezek obsega črko K, in sicer od članka »Karadžić Štefanović Vuk do »Komunalna, interkonfesijska i konfesijska škola.«

Težko je njemu, ki živi od drugih. V tem težkem položaju smo Slovani vselej, kadar se hočemo poučiti o samih sebi, pa se moramo zatekati k tujim enciklopedijam, konverz. slovarjem itd.; v njih nahajamo sebe ali ponižane ali spačene ali pa ne dobimo zase sploh nič.

V tem pogledu zaslučuje hrv. »Pedag. enciklopedija« vso pozornost, ker nas vodi tudi po polju slovanskega šolstva, ker nam kaže naše šolnike itd.

Dobro pa bi bilo, ko bi na koncu vsakega članka bila navedena glavna, osobito novejša literatura o dotičnem predmetu.

3. Kito pripovedek za mali svet je nabral Stepan Širola v knjižici »Katančice«. (Resedice). To je 50 kratkih povestic z značajem in obsegom berilnih sestavkov v šolskih čitankah.

Te povesti bodo dobro služile učiteljem, deci in roditeljem; učiteljem osobito pri pojasnjevanju splošnih rekov, roditeljem vselej, kadar bi otrokom radi pripovedovali, pa ne vedo — kaj. Z dečico od 7.—12. leta, bo jih, ker so vse-skozi lahke, rad poslušal tudi drobiž, ki zre šolo šele oddaleč kot vzor ali (ali časih žal tudi) kot strah.

»Hrv. ped.-književni zbor« je v Zagrebu to, kar je v Ljubljani »Slov. Šolska Matica«. Društvi sta že v medsebojni zvezi, tako da dobe člani enega društva publikacije drugega za polovično ceno.

Člani »Slov. Šolske Matice« dobe hrvaške knjige za 1 K, ki se plača dotičnim poverjenikom »Slov. Šol. Matice«. Noben slovenski Matičar bi ne smel zamuditi te ugodne prilike — naj doda še eno krono svoji društvenini!

Novi člani »Hrv. pedagog.-književnega zbora« dobe vse prejšnje zvezke enciklopedije za polovično ceno, vsak zvezek torej za 30 kr. (60 h).

Gg. poverjenike »Slov. Šolske Matice« prosimo, da naj opozarjajo društvenike tudi na hrv. društvo, ko bodo pobirali društvenino.

Dr. F.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Gospod Juri Meden, posestnik v Begunjah pri Cerknici, 11 K; g. Ivan Kutnar, nadučitelj v Žužemberku, nabral v veseli družbi 10 K; g. Aleksander Lunaček, nadučitelj v Št. Rupertu, nabral pri odhodnici g. J. Kozjaka 10 K 60 h; g. Josip Mazi, železnični nadzornik v Ljubljani, 2 K. Živil!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1905.) G. Armin Gradišnik, nadučitelj; g. Josip Schmoranz, učitelj; g. Miloš Levstik, učitelj; gospod Franjo Krajnc, učitelj; g. Franjo Voglár, učitelj; gospod Martin Stante, učitelj; g. Josip Žagar, učitelj; g. Fran Lovrčič, učitelj, vsi na okoliški deški šoli v Celju; gospod Nikolaj Stanonik, nadučitelj, g. Josip Jeglič, učitelj in gdč. Ema Peče, učiteljica v Selcih; gdč. Žgur Marica, učiteljica-voditeljica v Telčah.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Iz kranjskega okraja kolekta šte. 5; iz litijskega okraja kolekta šte. 62.

Koncert za učiteljski konvikt pripravlja gosp. učitelj V. Rus v Kranju s tamošnjim čitalniškim pevskim zborom in s pomočjo učiteljstva kranjskega okraja. — Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj namerava prirediti tudi velik koncert na korist učiteljskemu konviktu. Tako je prav!

Šolske vesti na Štajerskem. Razširi se dvorazrednica v Št. Petru v Sav. dolini v trirazrednico. — V pokoj je šel nadučitelj v Obrajni (okraj Radgona) Marko Herzog. — Stalni so postali na svojih dosedanjih mestih Rudolf Kankowsky na šoli Leitersberg - Krčovina pri Mariboru, Marija Windischer v Dobovi pri Brežicah, Josip. Derstvenšek pri Sv. Antonu v Slov. goricah, Ana Bitenc v Dobju pri Planini in Emilija Kren v Olimju pri Podčetrtku. Nadalje so premeščeni, oziroma imenovani za stalne: v Kapli Josip Menninger iz Lipnice (ta gotovo ne zna besede slovenske, a pouk v Kapli je še nemško-slovenski), v Slov. Bistrici Emil Veršič od Sv. Miklavža pri Ormožu v Tepini Marija Pavlič iz Prihove, a učiteljica Ana Zupančič pride iz Čadrama v Etmisll na Gor. Štajersko.

Umrl je 3. t. m. v Št. Jurju ob Pesnici upokojeni nadučitelj g. Josip Družovič. Služboval je 42 let. Ker je bil kremenitega značaja, je moral pretrpeti toliko bridkosti, kolikor je more nemila usoda nakloniti le učitelju-trpinu. Blag mu spomin!

Reforma v šolstvu. Okrajni šolski svet v Radgoni je predlagal pri deželnem šolskem svetu, da se v dveh ondotnih šolah (pri Sv. Petru in v Sčavnici) uvede v poletnem času za poskušnjo samo dopoldanski pouk, t. j. od 7. do 12. ure s četrtkom vred.

40letnico učiteljevanja je 15. m. m. praznoval gosp. Anton Benigar, nadučitelj v Tomaju na Krasu.

G. Feliks Stegnar, c. kr. učitelj na moški kaznilnici v Mariboru, je dobil medaljo za štiridesetletno zvesto službovanje.

Medaljo za štiridesetletno zvesto službovanje so dobili nadučitelji: Tomaž Jug v Solkanu, Ambrož Poniž v Rihembergu in Ivan Benko v Sovodnjah.

Na učiteljišču v Kopru je imenovan za glavnega učitelja Anton Mimira, doslej začasno umirovljeni glavni učitelj.

Savinsko učiteljsko društvo priredi s prijaznim sodelovanjem rodoljubnih dam in gospodov na Vranskem veselico v prid »Učiteljskemu konviktu« dne 14. maja. Da bo gmotni uspeh tem večji, se vrši tudi srečolov. Zaraditega se obračamo do vseh bližnjih tovarišev in tovarišic kakor tudi do učiteljskih prijateljev, da nam blagovole nakloniti nekaj dobitkov. Isti naj se pošiljajo z natančnim naslovom darovalca g. Rud. Vrblu na Vransko. Tudi prosimo gospice tovarišice in gospode tovariše od blizu in daleč, da blagovolijo zbuditi med ljudstvom zanimanje za to veselico. Vzpred in drugo priobčimo v kratkem.

Učiteljska zborovanja. Dne 19. t. m. (na veliko sredo) bude zborovalo v Ljubljani v Narodnem domu od 9.—12. ure »Slovensko deželno učiteljsko društvo«, »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« in »Vdovsko učiteljsko društvo«. Tovarišem, ki pridejo že prejšnji dan v Ljubljano, priporočamo Valentin Mrakovo gostilno pri »Novem svetu« na Marije Terezije cesti, kjer dobe ceno in dobro hrano ter pristna vina in sveže pivo.

Na c. kr. ženski vadnici v Ljubljani je razpisano mesto c. kr. vadniške učiteljice. Ta ženska vадnica je bila doslej nekaka nemška posest, ker so vsa učiteljska mesta imele v rokah nemškojuče učiteljice — in jih še imajo, kakor da je ljubljansko c. kr. žensko učiteljske kje v Prusiji in ne v slovenski Ljubljani, namenjeno vzgoji slovenskih učiteljic. Učiteljica, ki je šla sedaj v pokoj, ni znala slovenski in ni tudi nikoli nastopila pred kandidatinjami slovenski. Zato tudi ne moremo vedeti, kak je bil njen pouk v slovenščini. Druga učiteljica zna slovenski, pa se dela, kakor da bi ne znala. Njeni nastopi v slovenščini so bele vrane. A ker ima visoke zveze, je vse dobro. Vse konference s kandidatinjami, ki hočejo biti slovenske učiteljice, so nemške, samo ena učiteljica dela tu izjemo. Te ultranemške razmere na ženski vadnici v Ljubljani presegajo res vse meje, in le brezbriznosti poklicanih faktorjev se moramo zahvaliti, da je slovenska beseda in slovenska misel pravcата pastorka na tem učnem zavodu. Slovenski poslanci imajo sedaj priliko in dolžnost, da poskrbe za normalne in pravične razmere na c. kr. ženski vadnici v Ljubljani.

Odbor „Društva slovenskih književnikov in časnikarjev“ se je konstituiral tako: Dr. Fran Zbašnik, predsednik; Miroslav Malovrh, podpredsednik; Fran Govekar, blagajnik; Rasto Pustoslemšek, tajnik; Ante Beg, Makso Cotič, Anton Funtek, Cvetko Golar in Ebin Kristan, odborniki. — Ta odbor je samo začasen in ima nalogo prvotna, po češkem vzorcu sestavljena pravila, prenarediti primerno našim razmeram. Prijave za vstop v društvo sprejema blagajnik Fran Govekar v Ljubljani.

Šesti shod slovanskih novinarjev se vrši v Voloskem Opatiji dne 14., 15. in 16. maja t. l. Njegov program bo obsejal zlasti strokovno stanovsko organizacijo. Krajevni odbor v Voloskem pripravlja shod; v njem so gg. dr. J. Poščič, odvetnik v Voloskem, Viktor Car Emin, pisatelj v Opatiji, in Julij Miran, učitelj in posestnik v Opatiji. Pristopnice k shodu naj se pošiljajo tajniku »Osrednje zveze slovanskih časnikarjev«, g. Fr. Hovorki v Pragi (Žitna ul. č. 21.) najpozneje do 15. aprila t. l. — Pristopnina v znesku 15 kron pa naj se pošlje blagajniku g. Jos. Kuffnerju, uredniku »Narodnih Listov« v Pragi. O proglasih odločuje in razpošilja legitimacije odbor »Osrednje zveze«. Le onim udeležnikom, ki se izkažejo z legitimacijo, odbor v Voloskem priskrbi stanovanje in izroči listine.

Učiteljstvo kranjskega okraja ima dne 13. t. m. hospitacijo v II. razredu deške in v IV. razredu deklishe šole. Pričetek ob 8. uri. Gostje dobro došli!

S Štajerskega. Okrajni šolski svet celjski je izrekel v svoji zadnji seji zahvalo g. Francu Friedrichu, načelniku okr. šolskega sveta v Libojah, za ustanovitev tamošnje šolarske kuhinje in tamošnjemu nadučitelju g. Jožefu Košenini za otrokom podeljene obede.

Kako lahko odslej naročate liste? Od sedaj naprej ne bo treba naročniku več pisati poštinih nakaznic, ako bodo pošiljali naročnino za naše liste. Treba je iti samo na pošto, tam oddati naročnino za vse leto, pol leta ali četrt leta in poštino 10 h, povedati uradniku, ta in ta list želim dobivati, tukaj plačam naročnino za ta in ta čas, nato da uradnik potrdilo za vplačano vsoto, in list je naročen. Seveda lahko pošlje vsak naročnino tudi kakor dosedaj po poštni nakaznici.

Razgled po šolskem svetu.

— **Slovenske meščanske šole.** Ko je štajerski deželni odbor vprašal vlado za svet v stvari meščanske šole v

Žalcu, ni ona rekla, da te šole ni treba. Ampak rekla je, da bi se moralo na tej slovenski šoli še več predmetov učiti v nemščini. Vprašamo: Ali bi bila potem to še slovenska šola? Nikakor ne, marveč bila bi najmanj utrakvistična. Deželni šolski svet je dalje poročal neresnično, ko je rekel, da nimamo slovenskih učnih knjig za meščanske šole. To neresnico je deželni odbor verjel vladi. Imamo že knjige. Spisali so jih Orožen, Vrhovec, Hubad, Senekovič, Bezljaj, in te knjige že rabijo v Ljubljani in drugod. — Še bolj nego Štajerci morajo zahtevati Kranjci in Primorci, da dobimo slovenskih meščanskih šol. Zakoni so v tej stvari ugodni, le šolske gosposke nočejo nič storiti, da bi dobili meščanske šole: n. pr. v Postojni (tu je že dovoljena, a je ne otvorijo), v Vipavi (ali Ajdovščini), Tolminu, Sežani, Kamniku, Ribnici, Metliki itd. Na Kranjskem, pravi zakon, ki je že 31 let star, da bi vsak šolski okraj moral imeti vsaj eno meščansko šolo! V resnici pa nobeden teh in drugih okrajev še nima slovenske učilnice te vrste. Na Goriškem zahteva zakon isto, četudi dostavlja: »ako je možno«. Možno pa je povsod, na Kranjskem in Goriškem, ali nihče se ne gane, in zato ni možno! Saj se poznamo!

— **Ustredni Matice Šolska** je imela dne 26. pret. meseca svoj občni zbor. Iz poročila posnemljemo, da je imela ta družba v preteklem letu 614.088 kron 40 vin. dohodkov, 38.628 kron 68 več nego katerokoli leto doslej. Te vsote so pač najlepši dokaz požrtvovalnosti češkega naroda, ki šteje 6 milijonov duš.

— **Občni zbor katoliškega šolskega društva** se je vršil dne 27. pret. m. na Dunaju. Predsednik dr. Schwarz je konstatoval, da število članov vedno raste in se snujejo nove podružnice. Princ Lichtenstein je izjavil v svojem govoru, da si eksaktna znanost in pozitivna vera ne nasprotujeta, marveč da so njiju pota paralelna. V tem zmislu je treba vzgati posebno učiteljske kandidate. Značilen je bil zaključni vzklik prinčev: »Naj le viharji rdeče revolucije majajo naše trdno deblo, isto prestane vendar tudi te viharje. Naj nam bo le odrečena naklonjenost dvora, mi uspevamo tudi brez nje.« — Ta prinčev vzklik ni ravno v soglasju z dejstvom, da je več nadvojvod, nadvojvodinj in ministrov poslalo na zborovanje pisma, ki pošiljajo v njih svoje pozdrave in se opravičujejo, ker niso mogli priti sami na zborovanje. — Toda klerikalni princ Lichtenstein govori lahko, kar hoče!

— **Italijansko vseučilišče** nameravajo zdaj postaviti v Koper. To mesto pa je oddaljeno od Trsta le tričetrt ure vožnje, torej bi s tem dosegli isto, kakor če bi univerzo postavili v Trst.

— **Ljudsko šolstvo v Nemčiji.** Tudi na Nemškem nimajo dovolj ljudskih šol. Na vsakega učitelja pride po 100—150 učencev. Nemški jezik, nemška zgodovina in katekizem so glavni predmeti, vse drugo je zanemarjeno. Tako poroča »Obrazovanje«.

— **Nemške šole v tujini.** »L' Educateur« prinaša članek »Pangermanizem«, kjer pravi, da so otvorili v Jokohami na Japonskem — nemško šolo. Nemški Reichstag je votal v državnem proračunu 500.000 mark za pospeševanje nemškega šolstva v tujini.

— **Francoski učitelji** žele, da bi jim bil v svrhu nadaljne izobrazbe dovoljen vstop na filozofsko fakulteto (faculté de lettres et de sciences).

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 401.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v Črnomlju je na vzporednem oddelku za deklice stalno popolniti učno mesto.

Prošnje je službenim potom vložiti do 22. aprila t. l.

Prosilke, ki še niso stalno nastavljene v kranjski javni službi, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 26. marca 1905.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4³²/₁₀₀, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vkajizženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 76 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Zanimivosti križem sveta.

Priobčuje Šišman Šišmanovič.

I.

Ogrska slovi dandanes po vsem modernem svetu za najliberalnejšo državo v državi. Ali kako umeva ta liberalizem, o tem bi nam lahko povedali vsi nemadarski narodi na Ogrskem lepe povesti. Krut je ta liberalizem, in lahko trdimo, da je ta liberalizem sličen najhujši korupciji. Torej ni vreden svojega imena!

Korupcija vlada povsod!

V časopisu »Die pädagogische Zeit« z dne 11. januarja t. l. smo brali to-le karakteristiško notico, ki jo priobčujemo brez komentara. Notica nosi naslov: »Das Schulinspektorat in Ungarn.«

»Naučno ministrstvo za Ogrsko je izdalo pred kratkim posebno odredbo, ki prepoveduje vsem ljudskošolskim učiteljem jemati kakršnihkoli darov od učencev, oziroma njih staršev ali sorodnikov. Neki v pokoju živeči učitelj je pa prišel po lastni izkušnji do prepričanja, da so kr. okr. šolski nadzorniki po krivici izjema tega ukaza.

Jako malo je kr. okr. š. nadzornikov, ki izvršujejo pravilno svoj poklic. Večina teh okr. šol. nadzornikov se rekrutira iz jako različnih stanov. — Voljni poslanci, ki se niso posvetili le zgolj politiki; advokati, ki so pomagali vladi pri »čistih volitvah«; odgojitelji raznih aristokratov itd. so jako pripravi in sposobni za kr. okr. šol. nadzornike. In taki kr. okr. šol. nadzorniki smatrajo svojo službo le za dobro molzno kravo. In dosti je takih nadzornikov! Poznamo kr. okr. šol. nadzornika, ki ga je tožil učitelj na naučno ministrstvo, ker ga je ta nadzornik nezakonito premestil. Poznamo dalje kr. okr. šol. nadzornika, ki slovi po svoji perversiteti; ker ga pa slučajno varuje roka nekega škofa, se čuti popolnoma varnega. In poročila teh nadzornikov so ravnotako enostranska, kakor so sami enostranski. Vlada bi pač našla mnogo Potemkinovih vasi, ko bi hotela natančno preiskavati vsa taka poročila.

Vsi razni odloki ne morejo imeti pravega uspeha, ako uporabljajo te odloke le napram učiteljstvu, a višjim ni treba respektirati zakonov. Reorganizacija naj se prične pri glavi!

II.

Tirolska dežela je vzor našim klerikalcem v vseh stvareh. In verjamemo jim popolnoma. Zakaj dozdeva se nam umljivo, da bi naši prijatelji tudi na Slovenskem radi prišli do takih idiličnih razmer, kakršne vladajo po mnogih krajih blažene Tirolske.

V znani vasi v neposredni bližini Briksna se je vršila volitev predsednika krajnega šol. sveta. Voljen je bil — analfabet. Ko se je neki član tega krajnega šol. sveta proti tej volitvi pritožil na c. kr. okr. šol. svet, je slednji odločil, da ne more te volitve anulirati, ker ni zakonito določeno, da bi moral predsednik kraj. šol. sveta biti vešč branja in pisanja!

In na tej šoli gospodujejo prav tirolske razmere.

Otroci prihajajo zaradi velike oddaljenosti v zimskem času skoro napol zmrznjeni v šolo. Ker pa občina noče ničesar prispevati za kurjavo v tej šoli, morajo otroci nositi drva za kurjavo z doma. Vsak dan — tudi v najhujši zimi — morajo otroci k maši. In šolska soba odgovarja popolnoma vsem higijeniškim zahtevam sedanosti, zakaj visoka je le 2 m 70 cm in v 1³/₄ m dolgih klopeh sedi 5—6 otrok. Kaki morejo biti tu uspehi, si lahko vsak misli. Slabo plačani učitelj je poleg organista še vedno tudi mežnar...

V nekem drugem kraju poleg Inomosta je tamošnji učitelj še organist, mežnar, kapelnik, občinski tajnik, načelnik gasilnega društva in tajnik mlekarske zadruge. In plače ima za vse te mnogobrojne in naporene službe ravno 1100 kron, reci: tisočsto kron.

Na nekem nagrobnem spominku v Achenkirchnu na severnem Tirolskem stoji napis: »N. N., weiland gewester Lehrer, Messner, Organist und Steinmetz.«